

Doğru Bir Tavır mı Evlâdır, Doğru Bin Tespit mi?

İnsan gafletle malûl bir mahlûk. Sahiplik iddia ettiğimiz şeyler, sanki ilânihaye bizimle birlikte kalacak. Bu gönüllü aldanma mekanizmasıyla donatılmasaydık çıldırırdık belki de. Hâlbuki yok öyle bir şey! İnsan neye sahipse ondan mahrum kalacak. 51 yıllık hayatımda benim sahiplik iddia ettiklerimin arasında en asili ve en kıymetlisi, kuşkusuz Âkif Emre'nin dostluğuydu. Âkif Emre'nin ağabeyliği idi.

Hasan Ali Yıldırım

Sene 1995. O dönemler rağbetteki konulardan biri durumundaki 'Bilginin İslâmleştirilmesi' kavramına dair uzunca bir yazı yazmıştım. Yazıda İsmail Raci el-Faruki'nin bu adlandırmayla ne yapmak istediğini, bu kavramın bizzat kendisi tarafından zamanla nasıl evrildiğini ve nerelere götürüldüğünü; bu yaklaşımın İslâm dünyasında müsbet ve menfi ne çeşit karşılıklar bulduğunu ve nihayetinde Türkiye'deki yansımalarını ele aldığım bir yazıydı bu. Yazıyı okuyan dostum Mehmet Lütfi Şen, hemen telefona sarıldı; birini arayarak sitayişle metinden sözetti. Gazetede yayımlamayı önerdi. Zaten elyazısı tek nüshaya da el koydu.

Birkaç gün sonra beni biri aradı. Kendinden emin, kararlı, tenora evrilmeye müsait bir ses kıvamıyla, sevecen ve müşfik bir tonla ilkin kendini tanıttı; ardından hem yazı için teşekkür etti, hem de yazıdaki meselelere vukufiyet için tebrik. Sonra da beni tanımak istediğini söyledi. "Tanışmak" gibi ne idüğü belirsiz bir

tabir yerine seçtiği kelime, elbette dikkatimden kaçmamıştı. Nihayetinde de yazının bazı bölümlerinin Türk okuyucusu için fazla felsefi kaçabileceğini ve o bölümler için tasarruf hakkının miktarını, aynı nazik ama kararlı tarzda sordu:

- Sınırsız!

Cevabını alınca güldü ve "Müslüman entelektüellerde artık pek göremediğimiz bir cömertlik bu." dedi. "Ve âlicenaplık" diye sürdürdü sözlerini. "Entelektüeller"deki parantez içindeki ünlemi gördüm sanki telefonun öbür ucundan. Ve tanıma isteğine karşılık gelen birkaç soru daha... Yüzyüze de (Hayır! "Ruberu" demişti.) görüşmek istediğini söyleyerek kapattı.

O kişi Âkif Emre'ydi.

Mahut yazı, Yeni Şafak gazetesinde editörlüğünü yürüttüğü "Düşünce Günlüğü" adlı sayfasında dizi hâlinde yayımlandıktan sonra bu kez teşekkür için aradı. Bir miktar daha hasbîhâl. Metnin aslı mı? Hiç elime geçmedi. Doğrusu artık önemli de değil.

Fotoğraflar: Hasan Ali Yıldırım

Dağ-Bayır Yürümek

O dönemde bir arkadaş grubuyla ara-sıra 2-3 günlüğüne filân, dağ gezilerine çıkıyoruz.

- Bir dahaki sefere Âkif Emre de aramıza katılacak.

Dedi biri. Tanıyan, tanımayan herkeste bir heyecan, başka bir eda...

Son ânda katılmadı Akif Emre aramıza. Bizim de ruberu tanışmamız gerçekleşmedi. Kismet değişmiş.

Bir vakit sonra nihayet bir ortak tanıdığımızın işyerinde karşılaştık. Tanıştık. Yazıyı hatırladı. Yazı üzerinden de beni. Ve o can yakmayan ironisini patlattı:

- Doğrusu daha ukalâ bir tip bekliyordum.

Belli ki müspet bir hayal kırıklığıydı bu.

İlk izlenimlerim:

Delici ama müşfik bakışlar, niteliğe yönelik bir tecessüs, örtülmeye çalışılsa da bir kâhkül yaramazlığında zaman zaman fişkırmadan duramayan kıvrak bir zekâ, ancak asık suratlılığa dönüşme sınırına kadar giden ölçülü bir tebessüm; gösterilmek istenmeyen bir bilgi birikimi ve ciddiyet, ciddiyet, ciddiyet...

Geri çekildikçe büyüyenlerden.

Zamanımızın bir Kahramanı

96'nın son aylarında Yeni Şafak'ta haftada bir sinema sayfası hazırlamaya başlamıştım. Dışarıdan.

Sayfamı çatacağım gün gazeteye gidiyor, bir-

20. yy'da kendisini idrak etmiş ve bütün bir insanlığın hızla bir yokoluşa sürüklendiği 21. yy'ın ilk çeyreğini görmüş insanların arasından sahiden de bir duruşa sahip, olaylar ve olgular karşısında ânın gereğini değil, eskimeyen ilkelere müracaatı bir hayat anlayışı benimsemiş en fazla üç-beş kişi bulabilirsiniz. Gerisi mi? En iyileri bile, sahibisini Âkif Emre'de gördüğümüz bu tavırın alaturka bir mukallidi. Yani bir duruş sahibi olmadığı hâlde öyleymiş gibi görünüp bu pozdan fayda devşirmeye çalışanlar...

iki saatte işimi bitiriyorum. Vaktim kalmışsa da gazetenin mutfağındaki bazı arkadaşlarla yarenlik ediyoruz. En çok da arada sırada gazeteye uğrayan Âkif Emre'yle. Bazen gazeteye uğramayı tercih etmez, kendisiyle ilgili materyalleri gazeteden alarak Beyazıt civarındaki buluşacağımız yere getirmemi rica ederdi.

Bir gün gazetede sıradışı bir hava sezinledim; aleni bir farklılık, bir heyecan anaforu: Âkif Emre Genel Yayın Yönetmeni olmuş!

Herkes bir taraftan rutin vazifelerini yerine getirmeye çalışıyor, bir taraftan da bu gelişmenin hem gazete için, hem de kendileri için ne gibi değişikliklere yolaçacağını çıkarsama gayretinde. Bazı arkadaşların birden bana yakınlaşma gayretlerinin sebebini ancak yıllar sonra farkedecektim.

Elbette çok geçmeden birçok şey rayına oturdu. Gazetenin mutfağı hızla eski temposuna geri döndü. Fakat aynı şey benim için mümkün olmadı. Artık gazeteye gittiğim günlerde orada daha çok kalyordum. İki-üç saati geçmeyen ziyaretlerimin süresi uzuyordu. Vaktimin çoğunu da Âkif Emre'nin odasında geçiriyordum. Hatta sayfa günümün dışında da sık sık gazeteye gitmeye başlamıştım. Gazetenin rayına oturmaya direnen işleri yüzünden sohbetimiz sık sık bölünse bile biz, yani az konuşan iki kişi, tuhaf bir sohbet lezzeti tutturabiliyorduk.

Çok geçmeden fiilen Yeni Şafak'ta çalışmaya başlamıştım. Âkif Emre'nin yıllarca yürüttüğü sayfanın editörü olarak. Söylemeye gerek yok; yıllarca kendisinin yönettiği "Düşünce Günlüğü" sayfasını manşet kadar önemserdi. Ne ki bu yeni süreç, itiraf etmek durumundayım, Âkif Emre ile aramıza hafif bir burudet esintisi getirdi.

Ben ilk kez çalıştığım günlük bir gazetenin o ruhu ve zihni aynı ânda kemiren hızlı temposuna ayak uydurma gayretindeyken odasındaki mahut sohbetlerimiz aksamaya başlamıştı. Ben üm- met için önemli saydığım teorik meselelere odaklanmaya çalışırken gazeteciliğin gereği, gündemdeki sıcak tartışmalara uzak

Fotoğraf: Hasan Ali Yıldırım arşivinden

kaldığının farkında bile değildim tabii ki. Galiba pek önemsemiyordum da. "Her şeyin başı fikir"di o yıllar.

Ve elbette onun o, ancak bilenlerin kavrayabileceği, Almanlar'ı kışkandıracak kadar müthiş iş disiplini...

Öte yandan, 30'larının başındaki bana, yani çıraklık yaşı çoktan geçmiş birine mesleğin inceliklerini alttan alta aşıladığının ne kadar farkındaydım acaba?

Entelektüel bir düzeyde başlayan hukukumuz, amir-memur çerçevesindeyken zedelenmeye yüz tutmaktaydı ki şöyle bir şey oldu:

O yıllar mübarek yıllardı. Yani Müslümanlar'ın devletin imkânlarından nemalanmadığı yıllar... O yüzden de gazetenin sahipleri aslında başka işlerden elde ettikleri gelirlerle Yeni Şafak'ı sübvansede etmekte. Belli ki o sıralar işleri de pek iyi değil. Bir-iki ay maaşımızı alamamıştık hatta. Veya kısmen alabildik. Uzman bir bekâr olarak evli arkadaşlarla cebimizdekileri üleşiyoruz. Yazı İşleri'nde herkes günlerdir parasız...

Tavşan Kulağına Dönüşen Cepler

Bir gün canıma tak ediyor. Nasıl yaşayacağız kil Belki de içten içe, durumumuzu patronlara yeterince etkileyici bir tarzda anlatmadığını varsayarak kısmen onu da sorumlu gördüğüm için, Âkif Emre'nin odasına dalıyorum o hissimle. Bereket odada başka kimse yok.

Yüzümü görür görmez ağzının sol yanıyla bir "Hayrola?" işareti çektir.

Önemsediği kişiye dair hislerini kendisinden bile gizlemeyi tercih eden bambaşka bir mizaç. Bir roman kahramanı. Veya Lermontov'un ifadesiyle 'zamanımızın bir kahramanı'.

- Abi biliyorsun, günlerdir parasızız. Borç alacak kimse de kalmadı içeride. Senden istemeye geldim. Bana ne kadar verebiliyorsan o kadar borç ver!

Dedim. Dedim ama burnumdan dışarı verdiğim hava daha sert şeyler söylüyordu aslında. Ya, bakınız şu terbiyesizliğe! Gençlik diyelim. Görmezden geldi bu toyluğumu Âkif Emre. Ellerini ceplerine soktu ve her ikisini birden dışarı çıkardı. Birer tavşan kulağı gibi dışarı taşan beyaz cep kumaşlarından yere bir tanecik bile toz zerresi düşmemişti.

Tam o ân duyduğum ruhumun zembereğinden gelen o "tıkkk" sesini. Ve Yeşilçam repliğiyle söyleyelim, ta en başından beri ilişkimiz bir film gibi geçti gözümün önünden. "Eyvah" dedim içimden; "meğer ben kaç zamandır başka hiçkimseye benzemeyen bir adama sıradan insan muamelesi çekmekteymişim".

O soğuk duruşun arkasındaki ağabey şefkatini o âna kadar yeterince farkedememişim.

Galiba o gün, gerçekten de başka türlü bir insanla karşı karşıya olduğumu kabullenebilmişim. Önemsediği kişiye dair hislerini kendisinden bile gizlemeyi tercih eden bambaşka bir mizaç. Bir roman kahramanı. Veya Lermontov'un ifadesiyle 'zamanımızın bir kahramanı'.

Tanıtmaktan gurur duyduğum bu zamanımızın kahramanına dair birkaç tespit, birkaç çizgi:

Hangisi Önemli? Doğru Fikir mi, Doğru Tavrı mı?

Bizim zamanımızda ama İmam-ı Azam'ın iktidara karşı tavrıyla yaşamaya gayret etmiş bir yazardan, bir ahlâktan bahsediyoruz.

Bu tavrın kıymetini dikkate alması gerekenlerin ona hak ettiği önemi verdiğini söylemek belki zor. Gelgelelim, mahallenin eşrafi ona kulaklarını tıkasa bile mahalle ahali, zannedilenin tersine, ekâbiranın tam zıddı bir tavır içerisindeymiş meğer. Ömrü ha-

yatı boyunca yalnız bırakılan Âkif Emre'nin, vefatının ardından kendisine yöneltilmiş bu teveccühün sebeplerinden biri de bu galiba: mahallenin içinde kalarak, mahalle eşrafına eksiklerini hatırlatmak; karşı mahallenin bütün cazip cilvelerine prim vermeden üstelik.

Dışarının cazip ve davetkâr bütün cilvelerine kanmadan, onların husumet dolu, kin kokan o yıkıcı diline bulaşmadan, içeride, iktidarın ve iktidardakilerin yanibaşında ama kendi vazifesini belleyen bir konum, bir yer... Handiye ağız birliği edilmişçesine söylenen bir cümle: "Âkif Emre'nin yeri doldurulamaz." İyi de o yer neresi ki? Kıymeti nereden geliyor o yerin? Bence Âkif Emre'nin yeri şu: Doğru fikirleri ifade etmek yerine dosdoğru bir tavır takınarak o noktayı asla terketmemek! Tıpkı bir nöbet yeri gibi.

Buyrunuz, doldurunuz bakalım. Komşunun bahçesine geçip oradaki cephaneyi kullanarak bu tarafa taş atmadan; kendi bahçenizde kalarak, kendi evinizi, haremizi, ismetinizi ve elbette bahçenizi muhafaza etmek için eksiklikleri, kusurları, adil ve ahlâklı bir edayla işaret etmeyi bir deneyin bakalım.

Başka biri adına değil ama. Yalnız kalınca kaçmak yok ama. Vazgeçmeksizin, ahlanıp vahlanmaksızın. Bir ömür siyasi eşhasa deniz fenerliği etmek makamı boş çünkü. Peki böyle bir aday görebilmekte miyiz? Yahut aday aday?

Benden hatırlatması: Âkif Emre olmak, bir Marvel kahramanı olmaya benzemez.

Bir Tavır Eksikliği, Bir Duruş Yoksunluğu

Duruş kavramından hareket edelim dilerse-

niz. 20. yy'da kendisini idrak etmiş ve bütün bir insanlığın hızla bir yokoluşa sürüklendiği 21. yy'ın ilk çeyreğini görmüş insanların arasından sahiden de bir duruşa sahip, olaylar ve olgular karşısında ânın gereğini değil, eskimeyen ilkelere müracaatı bir hayat anlayışı benimsemiş en fazla üç-beş kişi bulabilirsiniz. Gerisi mi? En iyileri bile, sahicisini Âkif Emre'de gördüğümüz bu tavrın alaturka bir mukallidi. Yani bir duruş sahibi olmadığı hâlde öyleymiş gibi görünüp bu pozdan fayda devşirmeye çalışanlar... Cumhuriyet Türkiye'sinin erbabı kalemî, yazık ki duruşsuzluğunu bile idrakten aciz. Ama bunu bile bir erdem gibi pazarlamakta mahir.

Âkif Emre'nin insanlığa örnek duruşunun ye-

Galiba insanoğlunun yeryüzünde unutamayacağı iki acı var: Biri evlât acısı, öbürü de böylesi bir ağabeylikten mahrum kalma acısı. İlk acı türünün birçok insan yaşayabilir. Fakat ikincisi, söylemeden edemeyeceğim, istisnai bir ıstırap türü. Öyle ya, kimin Âkif Emre gibi bir ağabeyi vardı ki!

terince kavrandığı kanaatinde değilim. Herkesin dilinde bir terane: Âkif Emre muhalifti. İyi de nasıl bir muhaliflikti bu? Meselâ birçoklarına göre ölümü üzerine yazılmış en güzel yazının sahibi Soner Yalçın'ın muhalifliğinden farkı ne Âkif Emre muhalifliğinin? İzaha yeltenen yok.

İlkin şunu söyleyeyim: Fizik derslerinden hatırlayacağımız üçüncü hâlin imkânsızlığı kabulü var ya, işte Âkif Emre bu ilkeyi yerle yeksan eden kişidir bence.

Merak etmeyin, açacağım: Ülkemizdeki insanları hükûmetle veya partiyle, hatta devletle ilişkileri bakımından rahatlıkla ikiye ayırabilirsiniz: destekçiler ve muhalifler. Aralarında ufak ton farkı barındırmakla birlikte, özellikle aydınlar, kendilerini illâ ki bu iki kategoriden birine sokmak mecburiyeti hissetmekte. Hatta hükûmet, filân politikasından vazgeçse ve eski uygulamasını bizzat eleştirse bile bazı kimseler için hükûmetin bütün söyledikleri, bütün yaptıkları, bütün hesap-kitapları mübarek bir hayırlarla örülür... Bunun tam karşısındakilere göreyse her şeyden ama her aksi şeyden hükûmet sorumlu. Yağmur mu yağdı? Sorumlusu hükûmet. Yağmur mu yağmadı? Sorumlusu elbette hükûmet. Az mı yağdı? Hükûmetin kabahati... Çok mu yağdı? Hükûmetin ihmalkârlığı... Dikkat ediniz, bu muhalif tavırda yalnızca itikadi bir sapkınlık yok, aynı zamanda psişik bir sapma da saklı. Her gelişmeye kötücül bakmak ve sorumlusunu da hükûmet bellemek saplantısının adı muhalefet olmuş ülkemizde.

Elbette yandaşların tavrı, yani hükûmetten sadır olan her işi hayır belleyip alkış tutma tavrı da en az muhaliflerinki kadar sakat; gene hem itikadi açıdan, hem de ruhi...

Üçüncü Hâlin Mümkünlüğü

Dikkatinizi çekerim, esastan sorunlu bu iki tavrın, tersinden başka bir ortak paydaları daha var: Her ikisi de aslında pozisyonlarını hükûmetten nemalanmaya göre belirlemekte. Yandaşlar ya nemalanmanın sürmesi veya artık bir ân önce başlaması için desteklerini esirgemiyorlar; muhalifler de ya nema kapılarının kendileri için kapanmasına kızdıkları veya istikbalde bir daha açılmasından umut kestikleri için böyleler. Bu tespitim çoğunluk için geçerli elbette. Bereket, sağlıklı muhalefet öbeklerine az da olsa sahibiz. Buna da şüktür.

Âkif Emre'nin o kendine özgü duruşunun farkı da tam burada ortaya çıkıyor: Üçüncü hâlin imkânsızlığını mümkün kılmasında!

Başka bir ifadeyle Âkif Emre bize, partiye, hükûmete, hatta devlete başka türlü bakmanın yolunu açtı: uzakta durmak! Tıpkı İmam-ı Azam gibi.

Âkif Emre'nin temsil ettiği muhalefet anlayışı, uzakta durarak en başta nemalanmayı dışlayan, ardından da hiçbir muhalefet tavrının kaldıramayacağı kadar ilkeli ve anlayışlı bir tarzda, ama aynı zamanda elinde neşter tutan operatörün kararlılığı ve 'acımasızlığıyla' doğru bildiğini ifade etmekten geri durmadı. Dış siyasete olduğu kadar iç siyasete de. Zaman zaman kültür politikalarında, eğitim politikalarında, basın-yayın meselelerinde... Tam bir ömür, evet.

Hem de hükûmetin yanında veya karşısında değil, uzağında durarak başardı bu tavrı merhum.

Elbette Âkif Emre başta uluslararası ilişkiler olmak üzere siyasi yazılar yazan biri. Değerlendirmeleri her daim merak edilen. Mazlum İslâm coğrafyasının kıyıda-köşede kalmış seslerini gündeme getiren, kimselerin bilmediği, modası geçtiği için ilgilenmediği isimlerle, kurumlarla, kuruluşlarla, örgütlerle ilgili ayrıntılı tahlil ve tasvirler kaleme alan bir yazar... Ve beheri edebi lezzet taşıyan gezi yazıları. Benim en çok sevdiğim yazıları.

Ümmetin Parçalanmışlığı

Özellikle de Filistin ve Keşmir meselesindeki tavrı ve makuliyeti ısrarla vurgulanmak durumunda.

Saraybosna, Keşmir, Kudüs, Arakan, Endülüs, Taşkent, Buhara... İslâm tarihinin belli başlı dönemlerinin kilit mekânları... Birçok Müslüman aydına göre bu şehirler, en iyi ihtimalle, günlük gelişmelerin öğrenildiği birer haber malzemesi... Fakat onun için başta Kudüs olmak üzere bu şehirler, büyük bir rüyanın sancak parçalarının dağıldığı köşe-bucaktı.

Özellikle de Kudüs... Çünkü Kudüs, bir buçuk milyarlık İslâm âleminin hâli pürmelâlinin remzi... Kudüs meselesindeki tavrıyla Müslümanlar ya yeniden istiklâllerine kavuşacak veya daha kesif bir izmihlâle garkolacak. İsrail'in 70 yıldır istikrarla devam ettirdiği siyaset sonrasında Kudüs günbegün, âneân işgal ve yağma edilmekte. Galiba Âkif Emre'deki Kudüs hamasetinin ötesine geçen bilinç, Kudüs'ün temsil ettiği değeri: insanlığın kalbi.

Görüldüğü gibi şimdilerde insanlık da kalbine yenik düşecek sanki. Yıllar boyunca bunca değişik sahada yazdığı hâlde asla kalemını küçültmeyen, taviz vermeyen, gevşemeyen; ona, buna, şuna prim vermeyen, kimse için yazmayan bir yazar. Röportajları, hazırladığı belgeseller, İslâm sanatı eserleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler, yorumlar...

Fakat bence Âkif Emre bütün bu sayılıp dökülenlerden çok daha yüce biri. Tavrı sahibi çünkü. Vakti-zamanı geldiğinde İslâmcılık görüntüsü vermenin numunesi sayıldığı için, birçok kişinin yaptığına tersine, asla sakalını kesmedi meselâ. Asıl Âkif Emre bu bence. Duruşundan, tavrından, o şiir kıvamındaki ilkelerinden hiç taviz vermedi. *"Değiştim ama gelişerek değiştim."* sahtekârlığından da, o tür sahtekârlardan da uzak kalmayı tercih etti. Ve yalnız. O yüzden doğru bir Âkif Emre portresi, onun yaptıklarından çok, yapmadıklarına, yapmayı reddettiklerine yaslanmak durumunda.

Saraybosna, Keşmir, Kudüs, Arakan, Endülüs, Taşkent, Buhara... İslâm tarihinin belli başlı dönemlerinin kilit mekânları... Birçok Müslüman aydına göre bu şehirler, en iyi ihtimalle, günlük gelişmelerin öğrenildiği birer haber malzemesi... Fakat onun için başta Kudüs olmak üzere bu şehirler, büyük bir rüyanın sancak parçalarının dağıldığı köşe-bucaktı.

Muhalifliğin Hakikati

Hak bildiğin yolda yürümek ne zor. Çünkü kişinin bir yolu hak bilmesi başka, o yolun sahiden de hak olması daha başka bir şey. Yine de hak bilinen o yol çok taşlı, engebeli, çorak ve kuraktır her daim. Kimsesizdir de. Yürüdüğüm için değil, o yolda yürüyen birilerini, 50 yıl boyunca pek az gördüğüm için biliyorum.

Diyelim ki bu dikenli, çivi döşeli, dar, ipince ve upuzun yolu yürümeye karar verdiniz; zeminin bütün o delik-deşik edici, can yakıcı niteliklerine rağmen üstelik. Derdiniz bitmiyor ki. Yol boyunca habire çekiştirir sizi eski yoldaşlarınızı. İncinirsiniz.

Fakat bıkmaz da bu yolda yürürseniz, yolun sonunda sizi Âkif Emre olmak gibi bir makam bekler.

Sıklıkla vurguladığı gibi güçle ve iktidarla ilişki biçimimiz bizi belirler.

Evet, *"Bir insanın hakikatini 'güç'le kurduğu ilişki belirler."* Bana ait değil bu cümle, merhum Âkif Emre'ye ait. Kimilerinin burun kıvrıp zayıf bir özdeyiş düzeyine indirgeyeceği bu cümle, bu ülkede galiba pek fazla insanın kendisi için motto hâline getirmeyi bir ömür sürdürebileceği bir ilke, bir tavır gibi durmuyor. Aynı zamanda bir garabet de barındırıyor içerisinde. Öyle ya, madem bir insanın hakikatini güçle, iktidarla kurduğu ilişki belirliyor, o hâlde gücü temsil eden iktidardan ve iktidardakilerden uzaklaşsın; olur, biter.

Öyle değil işte. Asıl maharet, hem iktidarı, güç sahiplerini düşman bellememek, hem de ısrarla hak bildiklerini söyleyebilmek...

İktidarın hazzetmeyeceği şeyler söylemekten geri durmayacaksınız ama aynı zamanda iktidarın da, içinde bulunduğunuz camianın da yanında ve yakınında bulunmaya devam edeceksiniz. Başka bir ifadeyle onlara karşı gelirken dahi onları karşınıza almayacaksınız. Yani karşı mahalledekilerin elinde oyuncak olmayacaksınız; onların düşmanca bakışlarını taşıyan eleştiri dilinden, şeytandan kaçır gibi kaçmayı başaracaksınız.

Öte yandan, bu elim tercihinizin sizi sürükleyeceği ne kadar zarar ve ziyan varsa hepsine göğüs germekten de geri durmayacaksınız. Dik durmak, hak bildiğin yolda yalnız yürümek, küçülmemek, esnememek, gevşememek, yalakalık etmemek, yaltaklanmamak... Ve aynı zamanda dostça, akliselimi muhafaza etme gayreti içerisinde, Sokrates'in kendisi için münasip gördüğü ifadesiyle 'bir at sineği gibi' bütün ekâbiranın keyfini kaçırmaya devam edeceksiniz. Zarar görmeye devam edeceksiniz ama hak yolunuzdan da vazgeçmeyeceksiniz. Ve zarar görmeye devam ettiğiniz takdirde bile iktidara zarar vermeye yeltenmeyeceksiniz.

Külüstür Araba Edebiyatı

Vefatının hemen ardından ortalığa yayılan bir tuhaf lâflar: Âkif Emre'nin arabası 90 modeldi. Elbette öyle değildi. Olması da gerekmiyordu ki tevazuunu muhafaza için! Âkif Emre, üst düzey fırsatlara rağmen orta karar şartlarda yaşamayı tercih eden biriydi. Onun tevazuunu burada aramak lâzım. Arabasının marka veya modelinde değil.

Başka bir ifadeyle gençler, tevazu denilince niçin sadece 90 model arabaya binip binmemeyi anlıyorlar da nice imkân ve fırsata rağmen birçok mevki ve makamı reddetmeyi, ilkeli kalmayı anlamıyorlar acaba? Demem o ki Âkif Emre'nin tevazuunu arabasının

da, gömleğinde, ceketinde veya poğçasında, yani sahip olduklarında arayacağımıza, ilkeli duruş adına elinin tersiyle reddettiklerinde niçin aramıyoruz?

Kendi adıma, vefatının üzerinden geçen sürenin ardından dönüp baktığımda, bu 20 yılı aşkın süre boyunca Âkif Emre'nin bendeki en hayati tarafının, hayranlıkla müşahade ettiğim yönünün ahlâki olduğunu söyleyebilirim. O yüzden de benim gözümde Âkif Emre'nin ahlâki tavrı, düşüncelerinden bile kıymetli. Çünkü düşünceler, varlıklarını aslında biraz da olaylara, olgulara ve gelişmelere borçlu. Dolayısıyla iman düzeyine taşınmamış her düşünce, her kanaat, her kabul, olgulardaki değişikliklerden etkilenmek durumunda. Demek ki insanın düşünceleri değişebilir. Peki ya ahlâki? Belli bir inançtan, dünya görüşünden, hatta imandan hareket eden bir ahlâk, olaylar ve gelişmeler karşısında eğilip bükülebilir mi? Farkındaysanız zamanımızda insanların düşünceleri sabit kalmakta ama ahlâkları en küçük rüzgâra göre değişebilmekte; tersinin yaşanması gerekirken. İşte Âkif Emre, belli bir dünya görüşüne, belli bir imana sahiplik bilinciyle eşya ve hadiseler karşısında düşüncelerini esnettiğinde bile ahlâkından hiç taviz vermediği için biricikleşen bir remz şahsiyet.

İnsan gafletle malûl bir mahlûk. Sahiplik iddia ettiğimiz şeyler, sanki ilânihaye bizimle birlikte kalacak. Bu gönüllü aldanma mekanizmasıyla donatılmasaydık çıldırdık belki de. Hâlbuki yok öyle bir şey! İnsan neye sahipse ondan mahrum kalacak. 51 yıllık hayatımda benim sahiplik iddia ettiklerimin arasında en asili ve en kıymetlisi, kuşkusuz Âkif Emre'nin dostluğuydu. Âkif Emre'nin ağabeyliği idi. Bir daha taklidine bile sahip olamayacağımı bildiğim bir imkândı bu. Galiba insanlığın yeryüzünde unutamayacağı iki acı var: Biri evlât acısı, öbürü de böylesi bir ağabeylikten mahrum kalma acısı. İlk acı türünü birçok insan yaşayabilir. Fakat ikincisi, söylemeden edemeyeceğim, istisnai bir ıstırap türü. Öyle ya, kimin Âkif Emre gibi bir ağabeyi vardı ki!

Kum taneleri kadar çok insan tarafından kuşatıldığı hâlde tek pusulasından bile mahrum kalmak benimkisi.

Meğer ne çok seviyormuşum Âkif Ağabey'i mi...

Kendi adıma, vefatının üzerinden geçen sürenin ardından dönüp baktığımda, bu 20 yılı aşkın süre boyunca Âkif Emre'nin bendeki en hayati tarafının, hayranlıkla müşahade ettiğim yönünün ahlâki olduğunu söyleyebilirim. O yüzden de benim gözümde Âkif Emre'nin ahlâki tavrı, düşüncelerinden bile kıymetli. Çünkü düşünceler, varlıklarını aslında biraz da olaylara, olgulara ve gelişmelere borçlu. Dolayısıyla iman düzeyine taşınmamış her düşünce, her kanaat, her kabul, olgulardaki değişikliklerden etkilenmek durumunda.

Fotoğraflar: Akif Emre arşivinden

